

La salvaguarda dels arxius privats

Uns dels fons documentals més emprats pels historiadors són els de les administracions públiques, fruit de l'abast de la informació continguda, i, sobretot, de la seva millor conservació i accés de consulta. La Llei 6/1985, del 26 d'abril, d'arxius, considera patrimoni cultural d'interès general tant la documentació produïda pels organismes públics com pels particulars. Els fons privats, no menys importants històricament, han estat més fàcilment destruïts i amb unes dificultats d'accés més grans.

Per aquests motius, l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners ve desenvolupant des de la seva creació, però d'una manera més intensa des del passat any 1990, una campanya de salvaguarda dels arxius particulars. Els objectius principals són dos: primer, la sensibilització de la importància dels documents històrics, amb l'intent d'evitar

les desaparicions físiques *in perpetuum*; i segon, obtenir en la mesura possible, sigui a través de donació o dipòsit, els fons privats per a l'Arxiu Comarcal, a fi de classificar-los, ordenar-los, inventariar-los, i tenir-los a la consulta dels investigadors. Inicialment s'ha marcat un límit d'actuació centrat a Santa Coloma, amb la idea d'estendre'l a la resta de comarca més endavant.

Un dels trets definidors d'aquesta mena d'arxius és la seva varietat. Hi trobem llegats personals, fons patrimonials, d'associacions, d'institucions i d'empreses. En ocasions, la recuperació d'arxius privats comporta la recuperació de documentació pública.

Evidentment, són molts els agents socials que ens poden facilitar informació sobre la localització d'arxius privats. En els casos d'enderroc de cases del cas antic, ens hem posat amb contacte amb els empresaris de la construcció i paletes, així com amb l'arquitecte municipal i regidoria d'urbanisme, perquè comuniquin a l'Arxiu Comarcal l'existència de papers o qualsevol altre tipus de documentació en qüestió. També hem acudit d'una manera individualitzada a tots els agents de la propietat i administradors de finques per facilitar-los les nostres intencions. Gairebé sempre, en les entrevistes, els responsables manifestaren haver vist eliminar «papers vells».

Per al cas de les empreses, hem acudit a l'ajut de la Cambra

de Comerç, Indústria i Navegació de Girona. Per les cases de pagès, a la Cambra Agrària Provincial i Local.

Una altra acció ha consistit en realitzar un cens de cases abandonades o deshabitades, i localitzar els seus propietaris. A través del telèfon i les visites personals comprovàvem la possible existència de fons i la seva naturalesa, i oferíem la possibilitat —si la seva importància ho feia oportú— de portar-los a l'arxiu.

La valoració global de l'experiència ha estat bona, tot i que cal deixar constància que sovint ja arribàvem tard. Els canvis de domicili, siguin dins la mateixa població o fora, han estat una de les principals causes de pèrdua de documentació. Els lloguers i canvis de propietat també han comportat destrucció. Ara bé, malgrat tot, la documentació que perdura, sovint es troba en un estat

pèssim de conservació: llocs d'excessiva humitat, presència d'insectes i rosegadors, que ataquen irremissiblement els papers.

Han estat i són les grans famílies de propietaris els que solen vetllar millor pel seu passat: tot i que amb desordre i no amb totes les garanties, han mantingut l'herència dels seus avantpassats. Els arxius patrimonials són d'una extremada riquesa, com han demostrat repetidament diversos arxiviers.

Una altra constatació és la vinculació sentimental dels propietaris amb els documents; formen part de la seva vida (evoquen records, desperten les emocions), si bé és trist pensar que, en moltes ocasions, els hereus no els cuiden de la mateixa manera i a la llarga poden desaparèixer.

En xifres, podem afirmar que durant el primer trimestre del

1991 s'han ingressat a l'Arxiu Comarcal, entre donacions i dipòsits, prop d'una quinzena de lliuraments de documentació privada. Un altre dels resultats dels contactes establerts ha estat la gestió per a la Biblioteca de Catalunya d'un extens lot de llibres de literatura alemanya del primer terç del segle XX, propietat del matrimoni hongarès-alemany Hoffmann-Talan. Per a l'Arxiu Nacional de Catalunya, d'una part del fons fotogràfic de la família Matabosch-Soler, conservat fins aleshores a Santa Coloma. I la donació d'una col·lecció de revistes *Recull* a la Biblioteca Joan G. Junceda, de Blanes.

Cal esmentar, per acabar, en tot el procés, la valuosa col·laboració dels mitjans de comunicació de les entitats, especialment, la premsa local.

JOSEP M.T. GRAU